

सुधा भोजन जातक

भिन्नु सुबोधानन्द

“नमो तस्मै भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स”

सुधा भोजन जातक

(बोधिसत्त्व जीवनी)

अनुवादकः

भिच्छु सुबोधानन्द

Dhamma.Digital

प्रकाशिका :-

चन्द्रमाया उपासिका

मचलि फुखुसि

काठमाडौं, नेपाल

बितरक-

चन्द्रमाया दंगोल, बुद्धरत्न दंगोल, त्रिरत्न दंगोल, धन मयजु दंगोल
मचलि पुखुसि, काठमाडौं, नेपाल ।

ध्व धर्म सफू पिदंगु श्रद्धा
महापरित्राणया उपलक्ष स्वर्गीय मां ज्ञानि थकुं,
श्रु रत्नमान, स्व० स्वामी देवराज दंगोल
पिनिगु पुण्य-स्मृतिस ।

प्रथम संस्करण १०००

प्रकाशन

बुद्ध लम्बत् २५२१

वि० सं० २०३४

ने० सं० १०९८

मूल्य २।

थाकू : शाक्य प्रेस, ओम्बहाल टोल

फोन : १३६०४

निगू-शब्द

थ्व सुधा (अमृत) भोजन जातक-वाखँ पालि वाङ्मय त्रिपिटक ग्रन्थया अन्तरगत (५५०) न्यासः व न्येगु जातक वाखने दुथ्याना च्वंगु (५३५) न्यासः व स्वी न्यापुगु थ्व जातक वाखँ खः ।

भगवान् शाक्यमुनि बुद्ध ज्वी न्ह्येवः बोधिसत्व चर्या-
“दशपारमिता गुण-धर्म जन्म जन्मान्तरे पारमिता पुरे यायां थ्व संसारे पुण्य-सम्भार व ज्ञान सम्भार संचय याना विज्या बले ।

छगू जन्मे वाराणसि सहरे महाभोग सम्पन्न महाजन कुले जन्म जुया, दान-धर्मया परम्परा चले याना विज्यागु बोधि-सत्वया जीवनी वाखँ खः ।

थ्व जातक वाखने आपालं गाथाया केवल अर्थ भाव यात जक कया गुलि गाथा नापं अर्थ सहित वाखँया क्रम कथं उल्लेख यानागु जुल ।

थुगु सुधा भोजन जातक वाखँ प्रकाश याय्गु बारे चन्द्र माया उपासिकायात सल्हा व प्रेरणा याना दीम्ह विद्यालक्ष्मी उपासिका (भोजपुर याम्ह) खः ।

उकिं थ्व सुधा भोजन जातक वाखँ वेकः उपासिका चन्द्र-मायाया सश्रद्धां महापरित्राण याकादीगु उपलक्षे प्रकाश यायेत अनुवादकयात प्रार्थना यानादिल अले दातापिंगु श्रद्धा यात

स्वीकार याना च्वज्या जुल ।

आः थ्व सुधा भोजन जातक वाखँ सफू प्रकाशनार्थं श्रद्धां धन परित्याग याना दीपिं येँ मचलि पुखुसि टोलया श्रद्धालु चन्द्रमाया उपासिका प्रमुख वेकःया सुपुत्र बुद्धरत्न, त्रिरत्न म्हाय् धन मय्जु, भौपिं रामदेवी, मिना सपरिवार पिनि धर्म चित्तया त्यागमय पुण्य पुष्प स्वरूप थ्व जातक वाखँ धर्मया सफु खः ।

थ्व सफू पिदनेगु श्रद्धाया सु-औसर शुभ मंगल दि खः वेकः चन्द्र माया उपासिकाया काय् म्हाय् भौपिं सपरिवार पिनि श्रद्धां २०३४ साल मार्ग १६ गते कृष्णपक्षे अष्टमी आइत-वार खुनु वेकपिनि स्व गृहे भिक्षु महासंघ पिनि द्वारा “महा-परित्राण पाठ अहोरात्र जुगु या पुण्य उपलक्षे गुलि सफू, धर्मदान यायेत, वसपोल बुद्ध भगवानया वचनामृत- “सब्वदानं धम्मदानं जीनाति” फुक्क दान या सिबे धर्मदान वियगु श्रेष्ठोत्तम तःधंगु पुण्यकार्य खः धया विज्यागु यात लुमंका वेकपिनि महापरित्राण याका दिगु पुण्य कार्यस भिक्षु संघ प्रमुख उपस्थित सज्जन पित नं धर्मदान स्वरूपे प्रदान याना दिगु जुल ।

थुगु पवित्र महापरित्राण पाठया पुण्य व थ्व सफू धर्मदान विनादीगु कुशल पुण्यया प्रभावं चन्द्र माया उपासिकाया सपरिवार पिनि आसिका दु- न्हापां लुमंके बहपि अनन्तगुणं युक्तपि वेकःया जन्मदाता स्वर्गीय माँ ज्ञानिथकुं, अबु रत्नमान, स्वर्गीय स्वामी देवराज दंगोल पित्त नं थुगु पुण्यं सुख स्वर्गादि निर्वाण शान्ति प्राप्त जुयमा धैगु कामना याना दिइगु जुल । तथा विश्वया

सकल सत्व प्राणीपिन्त नं थुगु पुण्यं सुख व शान्ति जुयमाः भैगु
 प्रार्थना सह थः पिन्त नं निर्वाण शान्ति प्राप्त कामना यागु
 जुल । हानं थ्व सफू अनुवादकया नं शुभ कामना दु- श्रद्धालु
 दाता पिगु त्याग भावनां बुद्ध धर्मया प्रचार व प्रसार याना दीगु
 धर्म दान पुण्य कार्य च्वज्यां सहयोग बियागु पुण्यं जगत प्राणी-
 पिनि धर्मं जयमङ्गल जुयमा । अस्तु०

“भवतु सब्व मङ्गलं”

“चिरं तिट्ठतु सद्धम्मो”

गणमहाविहार

काठमाडौं, नेपाल ।

फो० नं० १५७४३

भिक्षु सुबोधानन्द

Dhamma.Digital

सुधा भोजन जातक

भगवान् बुद्ध जेतवन विहारे बिज्याना च्वंगु वखते थ्व धर्म देशना छम्ह दानी स्वभावम्ह भिक्षुया बारे कना बिज्यागु जुल ।

(क) वर्तमानया खँ

व श्रावस्तीया छस्ह युवक शास्ता बुद्ध यागु धर्मोपदेश न्यना, श्रद्धावान् जुया प्रव्रजित जुल । वं सदाचारया नियमयात बाँलाक पालन याना च्वन । धुतांग (विशेष) नियमं युक्तम्ह जुल, सब्रह्मचारीपिनि प्रति मैत्री-भाव दुम्ह, हानं न्हि स्वकः बुद्ध धर्म संघ यागु सेवाय् उपस्थित जुया, अप्रमाद-सहित (होसियारी) जुया आचार (नियम) यात पालन याना, तथा दान नं बिया च्वंम्ह जुल ।

व भिक्षुं स्मरण-याय् बहगु योग्यगु धर्मयात पुरे याना च्वन । वयात छु प्राप्त जुल, व काइपि चू लाय्व वं थमं नहे मनसेनं मेपित दान बिया च्वनी । वयागु उगु दानी स्वभाव जुया च्वंगु भिक्षु संघे प्रकट जुल ।

अले छन्हु धर्म सभाले खँ जुल, “आयुष्मान्पि !, फलानाम्ह भिक्षु दानी स्वभावम्ह खः । वयात यदि लः छपासः जक जूसां प्राप्त जुल धाःसां नं, उकीयात लोभ मयासे सब्रह्मचारिपित दान हे बिइ । थ्वयागु आशय बोधिसत्त्व पिनि थें जांगु स्वभाव

खः ।” शास्ता बुद्धं दिव्य-श्रवण शक्ति उगु चर्चा जुया च्वंगु खँ यात ताय्का बिज्यासे, अले वसपोल बुद्ध गन्धकुटी (सुगन्ध युक्त) विहारं प्याहाँ वया, अन बिज्याना, न्यना बिज्यात-
“भिक्षुपिं थन च्वना छु खँ ल्हाना च्वना ?”

“फलानाम्हसिया बारे खँ जुया च्वन धका, भिक्षुपिसं शास्ता याके विन्ती यात । थथे धाःगु खँ न्यना बुद्धं धै बिज्यात-
“भिक्षुपिं ! थ्व भिक्षु न्हापा अदाताम्ह खः, कंजूसम्ह (नुगः स्याम्ह) खः, सिनकाया च्वक्काय् च्वंगु चिकै फुति तक नं विइ मफुम्ह खः । जिं थ्व यात दमन याना, थ्वयात नम्र याना बिया, दान फलया महिमा कना, दाने प्रतिष्ठित याना । थ्वं जिके वर काल, जिगु न्ह्योने प्रतिज्ञा यात- “आवोंलि छपास लः जक जूसां नं दान मव्यूसे जिं त्वने मखु” धैगु प्रतिज्ञा यात । उकीया फल स्वरूप दानो-स्वभाव, दान बिइगु स्वभावम्ह जुल, धका पूर्व जन्मया खँ कना बिज्यात ।

(ख) अतीतया बाखँ

पूर्व समय वाराणसी देशे ब्रह्मदत्त धयाम्ह राजाया राज्य काले, अन छम्ह ग्रहपति धनीम्ह दुगु खः- चयगु करबल् धन सम्पत्ति दुम्ह । वयात राजां “श्रेष्ठी” या पद बिल । व जुलसाँ राज्य-पूजित, नगर-जनपद च्वंपिसं पूजित जुया । वथेँ छन्हु व साहुनं थःगु धन-सम्पत्ति फुक स्वया थथे बिचा यात ।

“थ्व सम्पत्ति जिं पूर्व जन्मे सुमुक यना च्वना व कायिक दुष्कर्म आदि याना थ्व प्राप्त जूगु मखु । सु कर्म याना हे थ्व

सम्पत्ति प्राप्त जूगु खः । उकिं जि थःत आः भविष्य जीवनया
निर्ति निश्चित व्यवस्था याय् माली धका व महाजन जुजु याथाय्
वना बिन्ती यात ।

महाजन— महाराज ! जिगु छेँ चयगु करवल धन दु कया
बिज्याहुँ ।

राजा— “जित छंगू धन म्वा । जिके यक्को धन दु, वरू
छंत गुलिमाः का धाल जुजुं थ्व लिसः ब्यूबले महा-
जनं न्यन—

महाजन— महाराज ! छु जिगु धन—सम्पत्ति, जि दान बिइ
ज्यूला ?

राजा— महाजन छंगु धन इच्छानुसार या ।

अले व महाजनं दान बिइगु मती तथा उगु सहरे प्यखे
पाखेया ध्वाखाय् व सहर या दथ्वी, तथा थःगु छेँया लुखा
न्ह्योने नापं खुगु दान शाला दय्के बिया, व महाजनं न्हिथं खुगु
लाख धन त्याग याना महादान बिया पुण्य कर्म याना च्वन ।

(१) व महाजनं जन्मभर दान बिया, हानं थः काय्म्हे-
सित, आदेश बिल— थ्व जिगु दान परम्परा तुते मज्जी माः धका,
माःगु उपदेश बिया, मरण काले व महाजन, दिव्यलोके
देवराज इन्द्र धायका उत्पन्न जुल ।

(२) व महाजनया काय् मचानं, अबुम्हं धया वं थेंतुं
श्रद्धा पूर्वकं जीवन काछि दान—धर्म याना, वं नं थःम्ह काय्
मचा यात दान बियगु उपदेश बिया उम्ह महाजनं मृत्यु
पश्चात् चन्द्र देवता धायका दिव्य लोके उत्पन्न जुल ।

(३) व महाजनया काय् मचांनं अबुम्हेसिया उपदेश यात पालन याना जीवनकाछि दान-धर्म यात अखण्ड रूपे याना च्वन । वं नं वया काय् यात दान-धर्म चले याना च्वनेगु उपदेश बिया मरण काले मनुष्य जीवन तोता “दिव्य लोके-सूर्य देवपुत्र धायका उत्पन्न जुल ।

वयां काय् मचां नं जन्म भर दान धर्म याना थःम्ह काय् यात दान-धर्मया उपदेश बिया मरणं लिपा दिव्यलोके “मातली देवपुत्र धायका उत्पन्न जुल ।

(५) वया नं काय् मचां अबुम्हेसिया दान-धर्म उपदेश यात सिरे छुना जीवनकाछि दान-पुण्य कर्म याना च्वन, वं नं काय्म्हेसित दान-धर्म याय्गु उपदेश बिया मृत्यु जुया वना, दिव्यलोके “पंचशीख” देवपुत्र धायका उत्पन्न जुल ।

(६) वया नं काय्मचा खुमम्ह महाजन “मात्सर्य-कोष नांम्ह जुल । धन-सम्पत्तिया वारे वयाके नं चय्गु करवल हे दुगु जुल । व महाजनं सोचे यात- “जिमि पिता-पितांम्ह, मूर्खपि जुल । दुःखं संचय जुया च्वंगु धन-सम्पत्ति यात दान बिया परित्याग यात । तर जि दुगु धनयात सुरक्षित याना तय, स्वयात नं छुं हे वी मखु । थथे निश्चय याना व महाजनं दयका तःगु दानशाला स्यंके बिया फुक छोयका छोत । अले कंजुस (= नुगःस्या) म्ह तसकं कपतिम्ह जुया थःगु धन पिवा च्वंम्ह जुल ।

व महाजनं धन फुइगु भयं दान धर्म मयासे स्वयात नं छुं छुं हे मवीम्ह जुल ।

अले उयाय् व महाजनया लुखा न्होने दान कया, फोना नइपि नय् मखना खोया हाला विशब्दं कोलाहल ज्वीक फो^० बोपिं हाला च्वन । महासेठ ! थः अबु बाज्या, तापावाज्यापिसं याना च्वंगु वंश-परम्पराया दान धर्म नष्ट याय् मते दान व्यु धया च्वन ।

अथे धागु न्यना जनतापिसं महाजनयात निन्दा याना च्वन- “मात्सर्य-कोष साहुनं थःगु वंश परम्परा त्याग धर्म ध्वंश याना छोट धका, व महासेठ अथे धागु न्यना लज्ज्या चाया अमिगु छे^० न्होने च्वंगु धवाखां द्वाहां वया फो^० वइपिं भिक्षा हारिपित दुने वे मफय्क पाः तया व्यूगु जुल । आसा भरोसा छुं मदुसंली अपि भिक्षाहारी पिसं हानं छको वयागु छे^० अथेक्क तर्कं लिफः स्वेगु मयात ।

थुकथ याय् धुंका व सेठ महाजनं छगु मात्र धन कमाय् याय्गुली लगे जुया च्वन । व नुगःस्याम्ह महाजनं न थमं हे बाँलाक नल त्वन । न पुत्र-पुत्री परिवारपित हे नके त्वंकेगु बाँलाक यात । खाली नुगः स्यागु स्वभावं व साहुनं च्वकि यागु व हिमः ल्वाकःज्याथें च्वंगु (?) कोयंगु आहारा याइम्ह जुया च्वन । वस्त्र नं मोटागु खारीया वस्त्र स्वय हे बाँमलागु वसः पुतेगु यात । लपतेया कुसां कुया बुढापि धोह तसें भ्वात ध्वाथःगु गाडी साय्का, व नुगःस्याम्ह साहु च्वना सोभित हे मरेक जुया च्वन । थुगु प्रकारं उम्ह असत्पुरुष महाजनया उली मछि धन दुगु जा, खिछ्यायात प्राप्त जूगु नैक्या (गोः) थें जुया, उपभोग याय् मफुत ।

छन्हु व सेठ राजाया सेवाय् वना च्वन । वं सोचे यात-
 “अनु-श्रेष्ठी (= थः स्वया ववे च्वंगु तँय् च्वंम्ह) महाजन यात
 व्वना वने धका । व सेठ उम्ह महाजनया छेँ वन । उगु वखते
 व महाजनया थः मचा खाचापिं मुंका छचाखेरं तथा सेठ जुया
 न्हुगु बांलागु घ्योः साखः मामागु तथा थुयातःगु खीर भोजन
 याय्त तयारी जुल । उयाय् लाक व अनुश्रेष्ठी महाजनं वया-
 थाय् वंम्ह नुगःस्या कंजुसिम्ह साहु “मात्सर्य-कोष यात खँ बले,
 आसनं दना व सेठजुं धाल- “महासेठ ! थन कासँ थ्व आसने
 च्वना खीर भपा दिसँ ।”

व सेठया दय्का तःगु खीर खनेवं हे व नुगः स्याम्ह साहुया
 म्हुती ई बुया वल । नय्गु इच्छा जुल । तर वं सोचे यात-
 “यदि जि नल धाय्व, हानं थ्व साहु नं, जिगु छेँ वैवले, वयात
 नं सत्कार याय् माली । थुकथं नं जिगु धन नष्ट जुया वनी ।
 उकिं नय् मख्त ।

व छेँ च्वंम्ह साहुनं वारंवार आग्रह यात नं, जि नकतिनि
 नया वे धुन, प्वा ज्यातुनी धया व नुगःस्याम्ह साहुं नहे मन ।

अथे धाःसां अनु-श्रेष्ठी महाजन फय्तुना खीर नया च्वंगु
 खँ बले, कंजुसी साहुया म्हुतीनं ई चुकु चुकु वंका च्वने माल ।
 व छेँ च्वंम्ह साहुया नय् धुं काली इपिं निम्ह सेठपिं नं राज-
 दरवारे वन । अनं ल्याहाँ वया थःगु छेँ थ्यंका व नुगःस्याम्ह
 साहुया खीर नय्गु तृष्णा जुया पीडित जूगुलिं वं सोचे यात ।

“यदि जि धायकी जि खीर नय् मास्ति वल धका, तर थथे
 धाय् बले आपासिया हे खीर नय् मास्ति वेकीपिं जुइ । आपालं

जाकि आदि खर्च जुया फुना वनी । जि सुयातनं कने मखु ।

तर छुयाय् नुगः स्थाना मधासां व महाजनया चान्हं न्हिनं खीर नय्गु चिन्ता जुया च्वन । धन फुना वनी धयागु भयनं वं सुयातनं मकँ, तर वयात व खीर नय्गु पित्यागु आशाँ सते याना च्वन । क्रमशः दिं बिते जुया वंसंली व पित्यागु आशा सहयाय् मद्रुगु जुया लिपा उकीया हेतुं व सेठ गँसि जुया म्हासुसे च्वंगु रोग जुयका च्वन । उलि मद्धि जुल नं, व महाजनं धन नाश जुया वनी धयागु भयं सुयातनं छुं हे मकंसे च्वन । लिपा जुया वंसंली व म्ह मफुम्ह दुर्बल रोगी जुया लासाय् गोतुला च्वने माल ।

अले वया भार्या (=श्रीमती) नं वया न्ह्योने वना म्हे उसिससि प्रायां साहुयाके न्यन-स्वामी छु रोग जुल ?”

“रोग छंगु हे शरीरे जुइ, जिगु शरीरे रोग मद्रु धाल । “स्वामी छि म्हासुसे च्वना वन । छुं चिन्ता-पीड जुल ला ? राजा जकं छि खना तँ चालला ? अथवा काय्पिसं जकं छित अपमान यात ला ? वा छित छुं तृष्णा जुलला छु खः ?”

“खः तृष्णा उत्पन्न जुल ।”

“स्वामी ! धैदिसँ सा ।”

“पुरे याय् फुला ?

“पुरे याय् फुगु कामना यात पुरे याना विइ ।”

अथे धासां नं धन नाश ज्वीगु भयं व महाजनं थःगु इच्छा व्यक्त याना, थःम्ह श्रीमती यात कने मफु । अले व महाजननी नं बारंबार दिक् चाया न्योसँली, महाजनं धाल- “भद्रे ! जि

छन्दु अनुश्रेष्ठीया घ्यो, साखः तथा खीर दय्का तःगु नया च्वंगु खना । उबलेनिसैं उजागु खीर नय्गु इच्छा जुया च्वन ।

“असत्पुरुष ! छु छि दरिद्रम्हला । थुलिमछि खीर दय्का बीकि सारा वाराणसी सहरे च्वोक्कसित नय्त गाक्क दय्का बी मज्यूला धका न्यन ।

व नुगःस्याम्ह सेठ यात वया जहानं धागु खँ अथे ताल गथे वयागु छेँने सुनानं कठि दागु थें जुल । व सेठं, व साहुनी खना तँ पिकया धाल— “स्यू जि छ तसकं धनीम्ह धका । यदि छं थःछेँनं दया तैगु दुसा सहरे च्वक्कसित खीर दय्का नकी धाल ।”

साहुनी नं व कंजुसी (नुगः स्या) म्ह साहुयात धाल— एसा स्वामी ! सहरे च्वक्क मनू तय्त खीर नके मखुसा, कीगु छगू टोले च्वँपि मनू तय्त गाक्क खीर ज्वरे याना नके का मज्यूला धका न्यन—

व कंजुसिम्ह साहुनं धाल— “त्वाले च्वँपित नं खीर छाय् दय्के माल, इमि थः दु थे ज्वरे याना नहे नइनी ।

साहुनी नं व साहुयात हानं धाल— ए जूसा उलि मछि त्वाले च्वँपि मनू तय्त म्वालका ।

थनं हुंकरन तक न्हेखा छेँ च्वँपित गाक्क खीर दय्का नके का मज्यूला धका न्यन । साहुं धाल— इमित उलिसित नं छाय् ज्वरे याय् माल ? साहुनी नं धाल— एसा उलिसित नं ज्वरे याय् मखुत, केवल की छेँ च्वँपि सकसित नं गाक्क खीर दय्का

नके का मज्यूला धका न्यन ।

साहुं धाल— “छं इमित नं गाक्क खीर छाया् दय्के माल ? साहुनी नं एसा साहु ? अमितनं म्वाल का की भोच्छिसित खीर ज्वरे याना नके का मज्यूला धका न्यन ।

साहुं धाल— छ अप्पो जुया की भोच्छिसित नं गाक्क खीर छाया् ज्वरे याय् माल ?

साहुनीनं धाल— स्वामी ! ए जूसा छित व जित खीर थुया नय् का मज्यूला धका न्यन । व कंजुसी (नुगः स्या) म्ह साहुनं वया श्रीमती साहुनी यात धाल— “छ सु धका ! छंत नं (खीर थुइ) म्वाः ।

“स्वामी ! ए जूसा छित जक खीर थुया बिइ धाल ।

“जिगु निमित्त नं खीर थुइ मते । छेँ खीर थुइ बले आपा-सिनं नय्गु आशा याइ । छ जित गाक्क जक जाकि छपास ति, प्यब्बे छब्ब दुरू साख भतिचा, कस्ति भतिचा तथा खीर थुइगु सार दाम थिक याना खीर थुइगु थल छगः नं ब्यु ।

जि जंगले वना, अन खीर थुया नय् । वया श्रीमती नं व कंजुसीम्ह साहुनं धाः थें फुक थिक याना बिल । अले व साहुनं सामान फुक नोकर यात ज्वंका, वयात धाल— “छ फलाना थाय् थयंका दना च्वँ ।” थुगु प्रकारं नोकरयात न्हापा छोया, (लिपा) थः याक वा जक छेने गाबले पुया सुनानं म्हसीके मफैगु पहलं अन थयंकः वन । अन नदोया सिथे छमा सिमाया किचले भुतू दयका लः व सिँ नोकर यात हयके बिया वयात धाल—

“छ हुंकन लँय् दना पाः च्वना च्वँ । सुं लँय् वोपिं खनेव
जित छं इसारा याना सूचं ब्यु । जि सःते बले जरु छ थन वा
धया व कंजुसीम्ह (नुगः स्या) साहुनं व नोकरयात लँय्
पाः च्वनेत छोया । अले मि च्याका खीर थुइगु ज्या यात ।

उगु बखते देवेन्द्र शक्र—राजां (तावन्निश दिव्य लोके) थःगु
कीदोल योजनगु अलंकारं भरिपूर्णगु देवनगर दुगु खना, हानं
ख्वीदोल स्वर्ण (लुं यागु) गल्ली दुगु, दोछिगू योजन ताजागु
वेजयन्त प्रासाद, न्यासगू योजनया मुधर्मा प्रासाद, ख्वीगू
योजन दुगु पाण्डु—वर्ण कम्बल शिला ; न्यागू योजनया गोलाकार
(चाकःगु) स्वर्णमाला युक्त श्वेत छत्र दुगु । निगू त्या करवल
अपसरापिसं अलंकृत (छाय्पाः) जुया च्वंगु, थः थमंतुं थःगु
दिव्य ऐश्वर्य यात खना विचा यात ।

“जित थ्व ऐश्वर्यं गुकथं प्राप्त जूगु खः ? धका वं
उकिया कारण विचा याना थः वाराणसी देशया सेठ साहु
जुया च्वँ बले “दान बिया वयागु दान फूलं दुगु धका खंका
बिज्यात ।

अखे देवराज इन्द्रं हाकनं विचा यात उबलेया काय् मस्त
गन जन्म काल ज्वी धका । व देवेन्द्रं खंकल— ‘वया उगु
जन्मया छम्ह काय्मचा चन्द्र देव पुत्र धाय्का देवलोके उत्पन्न
जूगु सीकल । वया काय्मचा सूर्य देव पुत्रादि ।
थुगु प्रकारं क्रमश दिव्य लोके उत्पत्ति जूगु थाय् खंका, देवेन्द्रं
थथे सीकेगु विचा यात पञ्चशिख देवपुत्रया काय् छु जुल ?
धका । देवेन्द्रं खंका बिज्यात— “वया पूर्वं जन्मया दान परंपरा

धर्म उगु खुगु पुस्ताय् जन्म काम्ह काय् मचा नुगः स्याम्ह साहु या पाले ध्वंश यात (दान पुण्य मयात धका सीका विज्यात) ।

उथाय् देवराज इन्द्रं सोचे यात— 'श्व असत्पुरुष कंजूत (नुगःस्या) म्ह जूगुलि न थमं हे नल, न मेपित छुं विल, श्वं जिगु वंश दान-धर्मं स्यंका छोट । श्व सिना वनीवले नरके उत्पन्न जू वनी ।

उकिं श्व यात धर्मं उपदेश बिया, थःगु वंशया स्थापना याना अथे याय्कि— गुकथं याना श्वयात दिव्य लोके उत्पन्न ज्वी फैगु जुइ । देवेन्द्रं चन्द्रादि देवपुत्रपित सःता धाल— "वा कोपि मनुष्यलोके वने ।

मात्सर्य—कोष— (नुगःस्याम्ह) मनूनं कीगु वंश धर्मं स्यंका विल । दान—शालात मि नका छोट । दुगु धन सम्पत्ति व मूखं न थमं नया त्वना उपभोग यात । न मेपित छुं दान विल । आः वया खीर भोजन याय्गु इच्छा जुया । छेँ खीर थुइबले मेपित नं वी मालि धका, उकिं व नुगःस्याम्ह जंगले वना याकःचा च्वना हे खीर भोजन थुया च्वन । श्वयात कीपि वना दमन याना दानया फल प्रकट याना बोध याना वये । सम्भव दु की सकलें नापं वना छकलं फोँ वने बले, व नुगःस्याम्ह मूखं अन हे सिना वने फु ।

उकिं देवेन्द्रं जि न्हापां वना वयाके खीर फोने धाल । अनं लिपा क्रमश छिपि न ब्राह्मण भेष कया वया खीर फोँ वा धया । देवराज इन्द्र स्वयं थः ब्राह्मण भेष कया, व खीर थुया

च्वम्ह कंजुसी साहुया न्ह्योने वना न्यन- “भो ! वाराणसी सहरे वनेगु लँ गुगु खः धका, मात्सर्य-कोष साहुं धाल- “ए गुजाम्ह पागल ल्या । वाराणसीया लँ नं मस्यूला ! थन छाया् वै च्वनागु हुकन हुँ धया लागि चाचां लिसः बिल । शक्र देव-राज इन्द्रं व नुगःस्याम्ह साहुं धाःगु मताछु याना, व कन लिक्क वना “छु धयागु ? धका न्यन । व मात्सर्य-कोष साहु कन चिच्चे याना हाल-

“ए ख्वाय्म्ह ब्रह्म ! थुखे छाया् वयागु उखे हुँ ।” देवेन्द्रं- “छाया् अपाय्सकं चिच्चे याना हालागु ?

थन कुँ वया च्वगु खने दु । मि च्यागुनं खने दु । खीर नं थुया च्वंगु खने दु । ब्राह्मण निमंत्रणा स्थान खः थें चं । जिनं ब्राह्मण तय्त खीर भोजन विइगु बखते, जित नं छुं भति कया वने, ख्याना छाया् छ्वे मागु ?

नुगःस्या साहुं धाल- “थन ब्राह्मण-निमंत्रणा मदु । तापाक हुं धाल ।

देवेन्द्रं धाल- “अथे छाया् तँ चाय् माःगु छं हे खीर भोजन याइगु इले जित नं छुं भति कया वने धाल ।

नुगःस्या साहुं धाल- जि छंत भ्या भतिचा नं बी मखु । थन भतिचा दुगु खीर जित हे जक खः । जितनं थ्व फोना हे जक भतिचा दुगु खः । छ मेथाय् वना थःत भोजन माः हुं धाल ।

थथे धका व नुगःस्याम्ह साहुं धागु, वं वया श्रीमती याके

धया फोना हगु जुया निति धागु जुया च्वन ।

साहुं धाल-

नेव किणामि, न पि विक्किणामि,
न चापि मे सन्नि चयो, च अत्थि ॥
सुकिच्छरूपं वत, इदं परित्तं,
पत्थो दनो नालं, अयं दुवित्तं ॥१

न न्यायगु खः न मिइगु खः, हानं न जिके छुं संग्रह याना
तैगु दु । थ्व छपासःति जक दुगु खीर भोजन तसकं भतिचा
मात्रगु खः । थ्व निम्हेसित गाःगु भोजन नं मखु ॥१]

थ्व खँ न्यना देवराज इन्द्रं व नुगःस्याम्ह साहुयात धाल-
“जि नं छंत मधुर-वाणी-स्वरं छपू श्लोक कने न्यो धालः-
व साहुं म्वा म्वा कने म्वा जित छंगु श्लोक न्यने मागु मदु
धासाँ व देवराज इन्द्र भेष धारी ब्राह्मणं निपु गाथा न्यंकल-

अप्पम्हा अप्पकं दज्जा, अनुमज्जतो मज्जकं,
बहुम्हा बहुकं दज्जा, अदानं न उपपज्जति ॥२
तं तं वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च,
अरियं मगं समारुह, नेकासि लभते सुखं ॥३

भतिचा दुगुलिं भतिचा जक ब्यु । मध्यस्थ मात्रा दुगुलिं
मध्यस्थ कथं ब्यु । आपा दुसा, आपा हे ब्यु । दान मबिइ वैगु
उचित मजू ॥२

हे कोसिय ! जि छंत धया च्वना- दान ब्यु, नः त्वोँ ।
आर्य-मार्गया अनुगामो जु । याकःचिया जक नयाँ, सुख प्राप्त

जुइ मखु ॥३

वयागु खँ न्यना व सेठं धाल- “ब्राह्मण ! छं ठीकगु धाल । खीर बुयिव छुं भतिचा दइ च्वँ । शक्र देवेन्द्र छखे पाखे फय्तुना च्वन ।

व फय्तुइवं चन्द्रदेव पुत्र देवेन्द्र भेषधारी थें तुं उगु हे प्रकारं थ्यंक्रः बल । उगु हे प्रकारया खँ ल्हाना व नुगःस्याम्ह सेठं न्यके म्वा धया गंक गंकं हे चन्द्रदेव पुत्र नं थथे धाल-

वयागु यज्ञ व्यर्थ खः, वयागु प्रयत्न व्यर्थ ज्वी । अतिथिपिं वया च्वना च्वंकं नं, थः याकचिया जक भोजन यात धाःसा ॥४॥ मेगु अर्थ च्वे थें तुं खः ।

व नुगःस्याम्ह साहुं उम्ह भेषधारी ब्राह्मणया उपदेश खँ न्यना तसकं थाकु चा पहलं धाल- “एथेसा च्वँ छुं भतिचा दइ घैगु आश्वासन बिल । वनं वना शक्र नापं तुं फय्तुना च्वन ।

ध्वयांली सूर्य्य देव पुत्र भेषधारी ब्राह्मण जुया न्हापा वंपि थें पह याना वया न्ह्योने वना खँ नं अथे हे न्यना लिसः न्ह्यसः जुल, उगु हे प्रकारं न्ह्योने वंबले व नुगःस्या साहुं गंक गंकं निपू श्लोकया उपदेश वयात कंगु जुल ।

उम्ह सूर्य्य देवपुत्रया खँ न्यना नं व नुगःस्या साहुं तसकं थाकु चायासां धाल- “अथे जूसा भतिचा छंत नं दइ च्वँ घैगु वचन बिल ।

अले व नं वना चन्द्रदेव पुत्र नापं फय्तु वन । उथाय् हानं मातली देवपुत्र ब्राह्मण भेष न्हापा वंपि थें वना उगु हे

प्रकारं खँ ल्हात अथे खँ ल्हा बले आमजागु खँ कने म्वा धका नुगःस्या साहुं धासा नं निगू गाथाया धर्मोपदेश बिल ।

गुम्हसँ सरोवरे यज्ञ याइ, नदी तिर्थ धाइ थाय्- बाहुका वा गयाय्, बेगं लः न्ह्याना च्वंगु श्रोत महान् प्रवाह धाः जुया च्वंगु द्रोण तथा तिम्वरू धाइगु तीर्थे । उजागु तीर्थ धाइ थाय् दान याइगु सिकं थ्व हे यज्ञ (- दान) उत्तम जू । अतिथिपि च्वना च्वनिबले थः याकचां मनसे मेपित नं दु थे प्रदान याय्गु । वोपि अतिथिपित मनकुसे याकचिया जक नय्गुलि थःत सुख प्राप्त जुइ मखु ।

वयागु खँ नं न्यो बले व नुगःस्याम्ह साहुयात पर्वतं कोच्यू वोगु थें तसकं थाकु चाया जूसां- “अथे जूसा म्वाल च्वँ, छंत नं छुं भतिचा खीर प्राप्त ज्वी धाल । अले व मातली देवपुत्र नं वना सूर्य्य देवपुत्र नापं च्वँ वन ।

अले हानं पञ्चशिख देवपुत्र नं उपिथें अन थ्यंकः वन, उक्त कथं हे खँ न्यन, लिसः बिल, उगु हे प्रकारं खँ कनेम्वा धया गना च्वंक च्वंकं निपू गाथाया धर्मोपदेश वयात बिल ।

वं बन्धन सहित ताहाकगु कँलाय् दया च्वंगु न्याया ताता हाकगु कँहे कथ्वी थाक नःगु ज्वी । गुम्हेसिनं अतिथिपि वया च्वंगु दय्कनं थः याकचिया जक नय् त्वने यात धासा- “व मनू यात सुख प्राप्त ज्वी मखु ।

व मात्सर्य-कोष सेठं अथे उपदेश खँ न्योबले फुक दुःखया पुचः न्ह्योने वोगु बखते दुखीत जुया वं वयात नं धाल- “च्वँसा

छंत नं छुं भतिचा खीर दइ। अले पञ्चशिख देवपुत्र नं मातली
नापं फयतु वन। अपिं न्याम्ह ब्राह्मणत अतिथी रूपे च्वं वं
बले व नुगःस्याम्ह साहुया खीर थुगु नं बुत। कोसिय साहुं
खीर थल भुतुलिं कोकया अमित धाल— “का छिमि छिमिगु
लपते हकि धाल। अपिं ब्राह्मण भेषधारी अतिथिपिसं अनसं
फयतुना हे ल्हा ताहाक याना छोया हिमालय पाखे यागु मालुवा
लताया ततहगु हः लपते न्ह्योने तय हल। व नुगःस्याम्ह साहुं
उगु ततहगु लपते खँ बले धाल— “छिमित थपाय्सकं ततपागु
लपते तथा विइत गाक्क खीर दुगु मखु। खयोमया लपते थें
चिचिपागु लपते ज्वना वा। अमिसं उगु सिमाया हे हः ज्वना
वल तर छपा छपा हे ततसकं तप्पागु लपते हल।

अले व कोसिय सेठं न्ह्याग्गु जुसां खीर थले चतनं तुया
अमिगु लपते खीर तथा बिल। दकसिबे लिपा तै ब्यूम्हेसित तः
बले नं व खीर यागु थले छुं प्रकारं खीर पाः खने मदु। अपिं
न्याम्हेसित नं खीरताना विइ धुंका स्वयं थत खीरया थल कया
चवन।

उगु बखते पञ्चशिख दना, थःगु रूप बदले याना, खिचाया
रूप कया, वया न्ह्योने पिसाब यायां वन। अन दुपिं ब्राह्मण
तसें थथगु खीर भाग लपत्यं तोपुल व कोसिय सेठया ल्हाती
उम्ह खिचां पिसाब म्हुका बिल।

उपिं ब्राम्हण तसें थःगु लः कया खीरे नं लखं हाःहा याना
अपिं खीर भोजन यायूत थिक जुल।

उथाय् कोसियसेठं धाल- "जित नं लः ब्यु, ल्हा सिला नय् ।

ब्राह्मणपिसं- मासा छं थःत लः कया हया ल्हा स्यु ।

कोसियसेठं- छिमित जि खीर बिया, जित लः भत्तिचा ब्यु ।

ब्राह्मणपिसं- जिमिसं दानया बदला दान बी मखु ।

सेठ- ए जूसा जिगु थ्व थल स्वया ब्यु, जि ल्हा सिला वय ।

धया नदी (खुसी) वन उगु बखते व खिचां वयागु खीर भोजन

थले च्व फाना बिल । जब व नुगः स्याम्ह साहुं वयागु खीर

दुगु थले खिचां च्वफाःगु खँसेली तप्पुगु कठि ज्वना खिचा यात

हक्कुकुं वल । उथाय् व खिचा तद्धिकम्ह सल पाय्री जुया, व

नुगःस्याम्ह कंजुसी साहु यात हयहय् कया न्याय्त लिना वन,

व खिचा अनेक वर्णयाम्ह जुया केन- गबलें हाकुम्ह, गबलें तुयुम्ह

जुया केन, अने तनेगु वर्णं जुया, गबलें तद्धिकम्ह जुया, गबलें

चिकिधीम्ह जुया केन । थुगु प्रकार नाना रूप कया व मात्सर्य

कोसिय साहु यात वं वं थाय् व खिचां लिना यंकल । व सीगु

भयं ग्याना, अपि खीर दान काःपि ब्राह्मण तय्गु न्ह्योने थ्यंकः

वन । अपि नं तिन्हुया आकाशे थाहाँ वना च्वन । व नुगः-

स्याम्ह साहुं अमिगु ऋद्धि-बल खना धाल-

थुपि सकल ब्राह्मण-श्रेष्ठ-वर्णपि खः, तर थ्व खिचां

छुक्रिया निति अनेक प्रकारया रूप कया जित (ख्याना) च्वंगु ।

हे ब्राह्मणपि, जित धया दिसँ कि- "छिकपि सु खः ? ॥१३

थ्व खँ न्यना देवेन्द्र शक्रं थये धाल-

चन्द्र व सूर्य निम्हं थन वल । थ्व मातलि देव पुत्र

सारथी खः । जि देवेन्द्र शक्र ख, तथा व (खिचा जूम्ह) पञ्च-

शिख देवपुत्र खः ॥१४

हानं अमिगु ऐश्वर्यया तधंगु वर्णना याना वैत खँ कन-
ल्हाति थाःगु मृदंगया स्वर, मुरज तथा आलम्बर (वाद्य-यन्त्र)
थुकि घना च्वँपित न्ह्ये लं चाय्का विइगू खः; न्ह्ये लं चाय् व
अपि आनन्दित जुया च्वनी ॥१५

देवेन्द्रया खँ न्यना व कोसिय साहुं प्रश्न यात- “युगु
प्रकारया दिव्य-सम्पत्ति छु याय्बले प्राप्त जुइ ?”

‘गुम्ह दानी मखु, गुम्ह पापो खः, गुम्ह नुगःस्याम्ह जुइ,
अपि देवलोके वनी मखु । अपि नरके उत्पन्न ज्वी । धया, कोसिय
सेठ यात बाँलाक थ्वीगु कथं देवेन्द्रं थथे धाल-

ये केचिमे मच्छरिनो कदरिया,
परि भासका, समणब्राह्मणानं ।
इधेव निक्खिप्प सरीरदेहं,
कायस्स भेदा निरयं वजन्ति ॥१६

गुम्ह कंजूसम्ह खः, गुम्ह स्वार्थी खः, हानं गुम्ह श्रमण
ब्राह्मण पिनिगु निन्दा चर्चा याइम्ह ज्वी, अपि शरीरयात थन
हे तोता मरण जुया वनिगु बखते नरक गामी जू वनी ।

देवेन्द्रं हानं धर्मो स्थिर रूपं च्वनिपिगु देवलोक प्राप्त
ज्वीगु खँ प्रकट यायेत नुगःस्याम्ह साहु कोसिय यात थथे धाल-

गुपि मनु तयसं सुगतिया आशा याइ, अमिसं धर्माचरण
याना च्वनी, संयमी जुइ तथा दानी जुया च्वनी । अपि थन हे
शरीर यात तोता मृत्यु जुइगु बखते सुगति (दिव्यलोक) प्राप्त

याइपिं ज्वी ॥१७

थथे उपदेश बिया देवराज इन्द्रं धाल- कोसिय ! जिपिं छंथाय् खीर (भोजन) काय्त वयापिं मखु । छंगु प्रति करूणा तयया निंति हे जक वयागु खः धका, मेगु नं थथे धया प्रकाश यात-

छ जिमि पूर्व जन्मया सम्बन्ध दुम्ह (बन्धु) खः । छ कंजूस (नुगःस्याम्ह) क्रोधी (तँ कालि) तथा पापीम्ह जुल ! जिपिं छंगु हे निम्ति थन वयागु खः । थ्व पापी नरक भवने माः, धका ॥१८

थुजागु खँ न्यना कोसिय सेठं- “थुपिं जिगु कल्याणया निंति वोपिं खः, जित नरकं लिकया स्वर्गे यकेगु विचारं वोपिं खः धेगु सोचे याना प्रसन्न जुया वं थथे धाल-

(भो देवतापिं !) छल्पोलपिं निश्चयनं जिगु हित-चिन्तक खः, गुपिसं जित अनुशासन (उपदेश) बिया बिज्यात । गथे जित सकल हितैषी पिसं धाल- “जि अथे हे याय् ॥१९

जि थौं निसें हे विरत ज्वी । जिं छुं पाप-कर्म याय् मखु । जिगु निम्ति छुं हे विइ मफैगु मदु । जिं आः विना दान मबिकं लः तकनं तोने मखु ॥२०

हे देवेन्द्र ! थुगु प्रकार निरन्तर दान बिया च्वने बले, जिगु भोग-सामाग्री कम् जुया वनी । हे शक्र ! उथाय् जि थ्व फुक काम-भोगादि यात तोता, प्रव्रजित त्यागी जुया वने ॥२१

थुकथं देवराज इन्द्रं कोसिय कंजूस नुगःस्याम्ह सेठ यात

विविध उपदेश बिया “मात्सर्य-कोष सेठ यात दमन याना, नम्रम्ह ज्वीका, दान-फलया महिमा प्रकट याना, धर्म-देशना द्वारा पंचशीले प्रतिष्ठित याना बिज्यात । अले देवेन्द्र नापं अपि देवतापि नं दिव्य लोकेतुं वन ।

मात्सर्य-कोष सेठ नं सहरे ल्याहाँ वन ।

व कोसिय महाजनं देवराज इन्द्र यागु व अपि ब्राह्मण पिगु दान धर्मया उपदेश न्यना थें वया नुगःस्यागु मनया कंजुस भाव यात त्याग भावनाया श्रद्धां त्याके फुम्ह जुल ।

अले व महाजनं राजायाके दान याय्गु अनुज्ञा कया थःगु धन-सम्पत्ति याचक पित दान प्रदान याम्ह जुल ।

दान काःवोपिनि गुजागु गपाय् गोगु थल ज्वना वल, अमित वचन बिल दान पति जुया ; थःथःगु थले न्होक्को-फक्को ज्वना हुं धका चक्कं मनं महादानी जुया दान बिल ।

लिपा व कोसिय महाजन थःगु समोचित गृह त्याग याना वना हिमालय यागु दक्षिण पाखे गंगा नदीया व छगू पुखुया बिचे रमणीय भू भागे पर्णशाला छगू दयका, प्रब्रजित जुया बिज्यात । जंगलया फल मूल नया अनहे च्वनेगु यात ।

व तपस्वी अनहे चिर काल तक च्वँ च्वँ बुढा जुल ।

**शक्र देवेन्द्र या प्यम्ह न्ह्याय् नस्तेया
बिचा खँ**

उगु बखते इन्द्रया दिव्य लोके प्यम्ह देव कन्यापि दुगु जुया च्वन । “आशा श्रद्धा श्री, ह्री” धयापि । अपि देव कन्यापि

आपालं दिव्य गन्ध-माला, ज्वना जल-क्रीडाया निर्ति देवलोकं
अनोतप्त सरोवर धयागु पुखुली बना, अन देव कन्यापिनि मोल्हुया
म्हते धुंका, अले मनोशिला तल धैगु थासे फय्तुना च्वन ।

उगु समय नारद धयाम्ह ब्राह्मण तपस्वी त्रयोत्रिंश दिव्य
भवने न्हिनेसिया ई ब्यो हनेत वन । व जुलसां अन नन्दनवन,
चित्रकूट तथा लता वने दिं विते यात, किचःया निर्मित पारि-
च्छत्तक स्वांया कुशा थें कुया वया, मनोशिलातल यागु च्वे पाखें
थः च्वनेगु निवासस्थान (कुटी) कञ्चन-गुफा पाखे वन । अपि
देव कन्यापिसं व ऋषिया ल्हाती उगु पारिच्छत्तकस्वः खना फोन ।

थुगु खँ प्रकाशित याना शास्तानं धया विज्यात- शक्र-
देवेन्द्रं पालन याना तःपि अपि प्यम्ह देव कन्यापि उगु उत्तम
श्रेष्ठगु गन्ध मादन पर्वते आनन्द कया च्वंगु खः । उथाय् फुक
लोके वने फुम्ह श्रेष्ठम्ह ऋषि, श्रेष्ठोत्तमगु ह्योया च्वंगु स्वां
कच्चा (या स्वां) कया अन थ्यंकः वल ॥२२

पवित्र सुगन्धित देवतापिनि द्वारा सत्कृत, शक्र देवराज इन्द्र
द्वारा सेवित, देवतापिनि अतिरिक्त अन्य मनुष्यपिसं अथवा
दानवपित अप्राप्त, देवतापित हे जक उगु योग्य-उत्तमगु पुष्प
(स्वां) खः ॥२३

अले उथाय् स्त्रीपिनि पुचले श्रेष्ठपि, अपि देवकन्या प्यम्ह
सूवर्ण वर्ण छ्यंगुया उँ जुया च्वँपि- “आशा, श्रद्धा, श्री व ह्यो”
धयापि देवकन्यापिसं दना-उम्ह देव-ब्राह्मण नारद मुनि यात
थथे धाल- ॥२४

हे महामुनि ! यदि छपिनि आम पारिच्छत्र स्वाँया बारे न्हापां हे सुयात नं बीगु संकल्प मरुसा, छपिके च्वंगु आम स्वाँ जिमित ब्यु । छपिनि फुक इच्छा पुरे ज्वी माः । छपिं नं जिमिगु निर्मित (जिमि पिता) इन्द्र समान जुया विज्याहुँ ॥२५

अपि देव कन्यापिसं उगु स्वाँ फोँ बले, अमित स्वाँ विजा बिइ धया, नारद मुनि-ऋषि इमिगु बिचे कलह बधे ज्वीगु खँ न्ह्येथना धाल-

जित थ्व स्वाँ छुँ आवश्यकता मदु । तर छिपिं प्यम्ह मध्ये गुम्ह (गुणं) ज्येष्ठ-श्रेष्ठ जू, वं थ्व पारिच्छत्र स्वाँ धारण या धका मुनि नारदं धया विज्यात ॥२६

नारद ऋषिया खँ न्यना अपि प्यम्हसिनं थथे धाल- “हे मुनि वर ! छपिसं हे जिमि मध्ये सु गुम्हेसित श्रेष्ठ समजे जू, उम्हेसित बिया विज्याहुँ । हे नारद ! छपिसं सु गुम्हेसित थ्व स्वाँ बिइ, व हे जिमि मध्ये श्रेष्ठ तधंम्ह जुइ धका धाल ॥२७

अपि देवकन्यापिगु खँ न्यना नारद ऋषिं अमित थथे सम्बो-
धन यात- “हे सुगात्रपि ! थ्व छिमिसं धागु ठिक मजू । सु ब्राह्मणं कलह बढे याना च्वनी । यदि छिमिसं छिमिगु उँच-
नीच (तःधं चिकिधं) अवस्था मस्युसा छिपिं प्यम्हं वना (थःम्ह पिता) सुरेन्द्र याके हे न्योँ हुँ धया विज्यात ।

उक्त खँ या विषय कया शास्ता बुद्धं थथे आज्ञा जुल- व नारद ऋषि द्वारा अत्यन्त उत्तेजित यापिं अपि देवकन्यापित

(पिता देवेन्द्र याथायत्रे वना न्यो) धागु खँय् वर्ण-मदं (= रूपया मदं) मत्त जुया च्वँपि अपि देव अप्सरारपि सहस्र-नेत्र (= दोलछि मिखा) दुम्ह सिथाय् थ्यंकः वना, अमिसं न्यन-
"जिपि मध्ये सु श्रेष्ठ तधंम्ह खः ? ल १६

अपि देवकन्यापिसं अथे न्यना इन्द्रया न्ह्योने दना च्वन ।

अपि वया अमिगु बारे उदार-मनं कृताञ्जलि बिन्ती याना च्वँपि देव कन्यापि खना देवराज इन्द्रं धै विज्यात- हे सुग्रात्रपि ! छिपि सकलें समान खः । भद्रे ! सुनां छिमिगु बिचे कलह-त्वापु बढे याय्गु खँ लहाःगु ? धका न्यन ।

अमिसं इन्द्रयात उत्तर बिया थथे धाल- गुम्ह फुक लोके चाःहिना ज्वीम्ह नारद मुनि खः, गुम्ह धर्म प्रतिष्ठित जुया च्वंम्ह खः, गुम्ह सत्यवादि खः, वसपोलं जिमित गन्ध मादन पर्वते धया विज्यात- यदि थ्व छिमिसं सु तःधं उत्तमम्ह खः धैगु मस्यूसा हानं सु गुम्ह निकृष्ट चीधंम्ह धैगु नं मस्यूसा छिपि वना सुरेन्द्र याके न्येना वा धै विज्यात ॥३१

अपि देवकन्यापिनिगु उक्त खँ न्यना देवराज इन्द्रं विचा यात थ्व प्यम्ह जिमि म्हाय् मचा देवकन्यापिं खः, उकिं यदि जिं थुपिं प्यम्ह मध्ये छम्हेसित गुणवान् उत्तमम्ह धाय् व मेपिं तं चाइगु ज्वी । जिं थ्व विवाद यागु निर्णय याय् फइ मखु । जिं थुमित हिमालये कोसिय तपस्वी याथाय् छोया बी । वं थुमिगु विवादयागु फँपला याइ धका सोचे याना, अमित थथे धाल- "जिं छिमिगु विवाद (कचवं) या खँ छिने याय् मखु ।

हिमालये कोसिय तपस्वी दु । वयाथाय् जिं थःगु अमृतमय
भोजन छोया बी । वं विना स्वैतं मवियकं नै मखु, उकिं वं
बिल धाःसा गुणवान्या विचार याना बी । छिपिं मध्ये सु
गुम्हेसित वयागु ल्हातिं अमृत भोजन प्राप्त ज्वी । व हे उत्तम
जुइ धया, अमित हानं थथे धाल-

हे वर गात्र (बाँलापिं !) हिमालयया तःधंगु वने वास
याना च्वँम्ह महामुनि दु । वं सुयातं मब्यूसे नै मखु । कोसियं
विचार याना दान विइ । सुयात वं अमृत भोजन दान विइ,
वहे छिपिं मध्ये श्रेष्ठम्ह धका सीकि ॥३२

थुगु प्रकारं अपिं देव कन्यापिंत तपस्वी याथाय् छोया
मातलि यात साःता, उम्ह तपस्वी याथाय् छोयत धाल- व
तपस्वी दक्षिण दिशाय् गंगा नदीया तापुइ हिमालयया पार्श्वे
छखे पाखे च्वना च्वंगु दु । उम्ह कोसिय या नय् त्वनेगु तसकं
थाकुक प्राप्त जुइ । हे सारथी ! व तपस्वी याथाय् अमृत
(=सुधा) ज्वना हूँ ॥३३

च्चे च्वंगु विचा खँ बारे शास्ता बुद्धं धे विज्यात-

देवराज इन्द्रं छोम्ह व मातली देव पुत्र सहस्र (सल दुगु)
विमानया रथे च्वना याकनं हे कोसिय तपस्वीया आश्रमे
थ्यक वन ।

वं अदृश्य रूपे च्वना धया, हे व मुनियात अमृत भोजन
बिल ॥३४

व तपस्वी कोसिय नं व भोजन कया दना दनाहे थथे

धाल- अग्नि-होत्र याय धुंका उबले जि लोकत्तम (अन्धकार) नाशक उत्तम सूर्यया उपासना याना च्वनागु खः । उयाय् गथे फुक प्राणिपित अति क्रमण याना जिगु ल्हाती इन्द्रं छु तथा ब्यूगु ? ॥३५

शंखया समान तुयुगु, अतुल्य-दर्शन, पवित्र सुगन्धित प्रिय-रूप, अद्भुत, जन्म कया बलेंनिसें थ्व मिखाँ अदृश-पूर्व मखना-नीगु थ्व सुदेवतां जिगु ल्हाती छु तथा ब्यूगु ? ॥३६

उथाय् मातलि धाल-“हे महर्षि ! जि महेन्द्र द्वारा छोया हम्ह खः । हे महामुनि ! जि छपिनि निमित्त याकनं हे अमृत हया बियागु खः । जित छपिसं देवताया सारथि मातलि धका सीकि । उकि छपिसं निश्चित जुया उत्तमगु अमृत भोजन ग्रहन याना विज्याहुँ ॥३७

थ्व श्रेष्ठगु रस भपा विज्याय् व किनिता खराबगु यात दूर याना छोइ- “पित्यागु, प्या चाःगु, मँमरैगु, त्यानुइगु, क्रोध, डाह, विवाद यात, चुगलि स्वभाव यात, स्वाउँगु, ताःनोगु, ऊकु-ऊकु न्ह्यो वैगु आदि मरया वनीगु खः ।

थ्व खँ कोसिय तपस्वीं न्यना थःगु ब्रत नियमयात प्रकट यात- हे मातलि ! जिगु उत्तम व्रत दु, जि न्हापां मेपित मबिइकं (दान मयायकं) नय् फइ मखु ।

याकःचिया नय्गु आर्य-प्रशंसित मखु । दान मबिइम्हँ सुख लाभ याय् फइ मखु ॥३८

“भन्ते ! विना मेपिन्त (दान) मबिइकं, नय्गुली छपिसं छु दोष खना- थ्व व्रत धारण यानागु ख ?

मातलि न्यो^० बले, कोसिय तपस्वीं थथे धया विज्यात-
 स्त्रीपित घाटक याइपि, परस्त्री गमन याइपि मित्र द्रोही,
 सुन्नतिपित अनेक प्रकारं मभिका खँ ल्हाइपि तथा कंजूसपि-थुपि
 फुक अधर्मिपि खः । थुकिया निति जि विना दान मविइकं लः
 तकनं मतोना ॥४०

जि स्त्री अथवा पुरुष न्ह्याम्हेसित जूसां गुगु विद्वान पिनि
 द्वारा प्रशंसित जुया च्वंगु खः, उगु प्रकारया दान बिया च्वनाम्ह
 खः, उजापि फुक वाणी (वाक्य) या ज्ञातापि ज्वी, मात्सर्य-
 (नुगः स्याःगु) भाव मर्दुपि ज्वी, वथें हे पवित्रता हान सत्यं
 युक्तपि ज्वी ॥४१

उक्त खँ न्यना मातली देवपुत्र प्रकट रूप उपष्ठित जुल ।
 उगु वखते अपि प्यम्हं देवकन्यापि प्यंगू दिशाय नं खने दय्क
 दना च्वन ।

श्री धयाम्ह देवकन्या पूर्व दिशाय दना च्वन । आशा धयाम्ह
 देवकन्या दक्षिण दिशाय, श्रद्धा धयाम्ह देवकन्या पश्चिम दिशाय,
 ह्री (लज्ज्या) धयाम्ह देवकन्या उत्तर दिशाय दना च्वंगु
 जुल ।

थुगु अर्थयात प्रकाशित याना विज्यासे शास्ता बुद्ध थथे
 आज्ञा दयका विज्यात-

देवराज इन्द्र द्वारा अनुज्ञात वथें छोया हःपि सूवर्ण वर्णया
 उँ समान बाँलापि देव अप्सरा- "आशा, श्रद्धा, श्री, तथा ह्री
 धयापि थुपि देवकन्या प्यम्हं गन कोसिय तपस्वीया आश्रम दु,

अन थ्यंक वन ॥४२

अपि प्यंम्ह प्यंगू दिसाय् दना च्वन । प्यंम्हं कन्यापि नं
अग्नि शिखा (मिया ज्वाला) समान शुभ-वर्ण सम्पन्न जुया
च्वंपि, कोसिय तपस्वीं खना, तसकं खुसी प्रसन्न जुया, वं मातलि
देवपुत्रया उपस्थिति न्येन ॥४३

हे देवी ! पूर्व दिशायात प्रकाश यानी च्वंम्ह, ओषधी
(=शुक्र) तारा समान तेज दुम्ह जुया, कञ्चन (सूवर्ण)
वर्ण शरीर जुया च्वंम्ह ! छ सुदेवी खः ? जित धाः ॥४४

जि मनुष्यपिनि द्वारा पूजित (पूजा याना तःम्ह) श्री
धयाम्ह खः । जि न्ह्यावलें निष्पाप प्राणिपिगु संगते च्वं च्वनाम्ह
खः । सुधा- (भोजनया) बिवादया कारणं छपिथाय् वया
च्वनागु खः । हे श्रेष्ठ प्रज्ञ ! छपिसं जित सुधा- (अमृत)
भोजन बिया बिज्याहुँ धाल ॥४५

हे महामुनि ! जि गुपिन्त सुख बिइ मास्ति व, व मनुष्य
यात फुक प्रकारया कामना पुरे जुया आनन्दित जुया च्वनी ।
हे याज्ञिक श्रेष्ठ ! (=दान-श्रेष्ठ छपिसं श्व गुण स्वभावयात
तोका बिज्यासे, जित म्ह सीका बिज्याहुँ जि "श्री" धयाम्ह
खः । हे श्रेष्ठ-प्रज्ञावान् ! जित अमृत बिया बिज्याहुँ ॥४६

थथे श्री देवकन्या या खँ न्यना, कोसिय तपस्वीं वयात थुगु
प्रकारं लिसः बिल-

सिप्पेन विज्जा चरणेन बुद्धिया,

नरा उपेता, पगुणा सकम्मना ।

तया विहीना न लभन्ति किञ्चनं,
तदिदं न साधु, यदिदं तया कतं ॥४७

पस्सामि पोसं अलसं महाघसं,
सुदुक्कुलीनं पि, अरूपिमं नरं ।
तयानुगुत्तो सिरि जातिमां अपि,
पेसेति दानं विय भोगवा सुखी ॥४८

तं तं असच्चं अविभज्ज सेविनिं,
जानामि मूल्हं, विदुरानुपातिनिं ।
न तादिसी अरहति आसनूदकं,
कुतो सुधा, गच्छ न मरुहं रुच्चसि ॥४९

शिल्प, विद्या, आचरण, बुद्धिं युक्त वथे थःगु कार्यं दक्ष
जुया च्वाँपिनं छ विना छुं नं प्राप्त याय् मफु । थ्व गुगु छं याःगु
खः, थ्व बाँलागु मखु ॥४७

जिं खना च्वना आलसी, आपा नैपिं, मभिंगु कुलयापिं
कुरूप जुया च्वाँपिं भोग-सम्पन्न, सुखी, मनूत छंगु कृपा-पात्र
जुया, (अमिसं) जाति-सम्पन्न व्यक्ति यात नं “दास” थें याना
छोइ ॥४८

हे अविवेक (विवेक मद्रुपिंत) सेवा याना च्वनीम्ह ! थ्व
फुक असत्य खः । हे पण्डितपिंत कोथना छोइम्ह, थ्व फुक
मूढता (मूर्खता) (छं याना च्वंगु) खः उकिं छंत आसन व
लः तकनं विइ योग्य मजू । अमृतजा गन दै, छ थनं हुं, जित
मज्जा मता; (धका श्री देवकन्यायात धाःगु जुल) ॥४९

व श्री धयाम्हे देवकन्या अन हे अन्तर्धान जुया वन ।

अनली कोसिय तपस्वीं दक्षिण दिशाय दना च्वंम्ह “आशा”
धयाम्हे देवकन्या नापं खँ ल्हाना न्यन—

का सुक्कदाठा पट्टिमुत्त कुण्डला,
चित्तं गदा कम्बुविमट्टधारिनो ।
ओसित्त वण्णं परिदय्ह सोभसि,
कुसगिरत्तं अपिलय्ह मञ्जरिं ॥५०

मिगीव भत्ता, सरचापधारिना,
विराधिता मदं, इव उदिक्खसि ।
को ते दुतियो इध मन्दलोचने,
न भायसि एकिका कानने नने ॥५१

हे शुक्ल-दन्ते ! (तुयुगु वा दुम्ह), हे कुण्डल सुया च्वंम्ह,
हे चित्र यानातःगु शरीर दुम्ह । हे स्वर्णा लंकार धारण याना
च्वंम्ह ! हे लः यागु धाः समान बस्त्र धारण याना सुशोभितं
युक्तम्ह ! हे कुशाग्निया समान रक्त-वर्ण पुष्प धारण याना
च्वंम्ह ! हे शर-चाप (धनुष वाण) धारी, शिकारी द्वारा सतर्क
मृगनी नं थें स्वया च्वंम्ह ! हे मन्द लोचनी ! थन छं सुपासा
दु ? छंत थ्व वने डर भय मदुला ? ॥५१

आशा देवकन्यां तपस्वीयात लिसः बिल—

हे ! कोसिय ! थन जि सुं मेपिं मदु । जि त्रयोत्रिंस
दिब्ब्य भवने उत्पन्न जुया च्वनाम्हे देवकन्या खः । जिगु नां आशा
खः । जि सुधा (अमृत) या आसां छंथाय वयाम्हे खः । हे

श्रेष्ठ प्रज्ञ ! जित सुधा (अमृत) भोजन व्यु ॥५२

ध्व खँ न्यना कोसिय तपस्वीं- 'गुम्ह छन्त थिकम्ह ताई वयात छं फल प्राप्त ज्वीगु आशा बिई । गुम्ह छन्त थिक ताई मखु वयात बिइ मखु ।

छंके विनाशकारी मदुला धका प्रकट याना धाल-

आशां प्रेरित जुया व्यपारीत धन लाभ याय्त उखें थुखें वना च्वनी । अपिं द्वंगाय् च्वना समुद्रे नं वना च्वनी । अपिं गबलें-गबलें (समुद्रे) डूबेनं जुई । अपिं धनविहीन जुया, विनाश यात प्राप्त ज्वी ॥५३

किशानिं आशा याना बुँज्या याई । अमिसं पुसा तई, हानं उकियात अनेक उपाय याई खेतिया सफल यायेत । अले छुं उपद्रवया कारणं अथवा वर्षात मजूया कारणं, अमित खेतिं छुं फल दइ मखु ॥५४

सुख-कामी मनुष्यपिसं आशा याना युद्धे मालिकया आपालं सेवा याई । अपिं मालिकया निमित्त, शत्रुतय्सं अत्यन्त पीडित ज्वीका गुगुं दिशाय् बिस्युं वनेया निंतिं बाद्य जुया च्वनी । अमित छुं प्राप्त ज्वी मखु ॥५५

धन, धान्य तथा थःथितिपिंत तोता, सुख-कामना यापिं मनुष्य स्वर्गया आशां चिर काल तक कठोर तप नं याना च्वनी । अपिं कुमारं गामी जुया, दुर्गति यात नं प्राप्त ज्वी ॥५६

हे आशा ! छ ठग्नी खः, थुकिया निंतिं छं अमृत या आशा तोता छो । छ थें जाम्हसित आसन व लः तक नं बिई

याग्य मज्जु । अमृत जा गन दई ! हूँ छ जित मज्जा मता ॥५७

वयात मविइगु धासैलि आशा देवकन्या वनं अनसंतुं
अन्तर्धानं जुया वन । अले हानं श्रद्धा धयाम्ह देवकन्या नाप
कोसियं तपस्वीं खँ ल्हाना थथे धाल-

हे यशं यशस्विनी ! हे निकृष्ट नामं सम्बोधित याईगु
दिशाय् दना च्वँम्ह जाज्वल्यमान देवी ! हे स्वर्ण-वर्णम्ह !
जिं छंके न्यना च्वना कि- छ सु देवी खः ? ॥५८

अले श्रद्धा देवकन्या गाथा नं धाल-

सद्धाहं देवी मनुजेसु पूजिता,
अपापसत्तूपनिसेविनी सदा ।
सुधा विवादेन तवन्तिमागता,
तं मं सुधाय वरपञ्च भाजय ॥५९

जि मनुष्यपिसं पूजित श्रद्धा नांम्ह देवी खः । जि सदा
निष्पाप पुरुषपिंगु संगते च्वनाम्ह खः । अमृतया सम्बन्धे विवाद
जुगुया कारणं छंथाय् वयागु खः । हे श्रेष्ठ-प्रज्ञ ! छपिसं जित
अमृत बिया बिज्याहूँ ॥५९

उथाय् कोसिय तपस्वीं उम्ह श्रद्धा देवी यात धाल- थन
प्राणोपिसं उम्हं थुम्हं न्ह्याम्हसैं धाःगु खँयात नं विश्वास याना
तदनुसार आचरण याना, प्राय कर्तव्यया अपेक्षा (भिंगु कुशल
धर्म कर्म याय्गु सिकं) अकर्तव्य (अकुशल अधर्म कर्म) हे
अधिक याना च्वनी । थव फुक श्रद्धा ! छंगु हे कारणं याना
च्वनीगु जुया च्वन धका गाथा धाल-

दानं दमं चागं, अथोपि संयमं,
 आदाय सद्दाय, करोन्ति हेकदा ।
 थेय्यं मुसाकूटं, अथो पिपेसुणं,
 करोन्ति हेके, पुन विच्चुता तथा ॥६०
 भरियासु पोसो, सदिसीसु पेखवा,
 सीलूपपन्नासु, पतिब्बतासु पि ।
 विनेत्वा छन्दं, कुलधीतियासु पि,
 करोति सद्धं पन, कुम्भदासिया ॥६१
 त्वं एव सद्धे, परदार सेविनी,
 पापं करोसि, कुसलं पि रिञ्चसि ।
 न तादिसो अरहसि, आसनूदकं,
 कुतो सुधा, गच्छ न मह्यं रुच्चंसि ॥६२

दान, इन्द्रिय-दमन, त्याग तथा संयम नं, लोक श्रद्धा प्रेरित
 जुया याना चवनी ? ख्वीगु, ऊठ, ठगे याय्गु तथा चुगली
 आदि नं, छंगु द्वारा पतित (क्वह्योम्ह) जुया याइगु ज्वी ॥६०

थः समानम्ह भार्यापिंगु प्रति अपेक्षावान जुया च्वंसा नं,
 वया सदाचारिणी तथा पतिव्रता जुया च्वंसा नं, कुल-कन्या
 पिनिगु प्रेम तोता कुम्भ-दासीया ख्य् विश्वास याना काइगु
 ज्वी ॥६१

उकिं हे श्रद्धे ! छ हे पर स्त्री-गामिनी खः । छ हे पाप-
 चारिणी खः । छ हे कुशल कर्मादियात तोतका बीम्ह खः ।
 छथें जाम्हसित आसन तथा लः वियगु योग्य मजु । अमृतजा
 गन दई ? हँ छ जित मज्जा मत्ता धाल ॥६२

व श्रद्धादेवी अनहे अन्तर्ध्यान जुया वन । कोसिय तपस्वीनं
अले उत्तर दिशाया दना च्वंम्ह ह्री (= लज्ज्या) देवीया नापं
खँ ल्हाना थथे धाल-

रात्रिया अन्त्ये अरूणोदय (=द्यो तुइया चोगु) समय
जुसँलि गुगु उत्तम रूप धारिणी 'उषा' खने दया वइगु खः, हे
लज्ज्यादेवी ! छ जित वया समान खने दया वै च्वन । छं धाकि-
छ सु अप्सरा ख ? ॥६३

फसं प्रकम्पित रक्त-वर्ण हः जुया च्वंगु ग्रीष्म-कालया
हाकुसे च्वंगु-लता अथवा अग्नि-जाल लता (लहरा गुँखि)
थँतुं, छ सु खः, सु दना च्वनाम्ह भति-भति जक खने दु । अथे
थँ च्वंकि-छुं धाय् माम्हथँ च्वँ, तर छुंनं मधासे च्वं च्वन ॥६४

उथाय् लज्ज्यादेवीं थथे गाथा धाल-

हिराह देवी मनुजेषु पूजिता,
अपापसत्तूपनिसेविनी सदा ।
सुधाविवादेन तवन्तिममागता,
सा तं न सक्कोमि सुधं पि याचितुं ।
कोपीनरूपा विद्य याचनित्थिया ॥६५

जि मनुष्य द्वारा पूजित 'ह्री' (लज्ज्या) नांम्ह देवी खः ।
जि सदा निष्पाप प्राणिपिगु संगते च्वनाम्ह । अमृत-सम्बन्धी
विवादया कारणं छपिथाय् वया । तर अथेसानं जि अमृत नं
(थःगु पहलं) फोने मफु । मिसा जातिं छुं फोने धैगु निर्लज्ज
(=लज्ज्या मचाम्ह) जुईगु थँ ताया ॥६५

यथे धाःगु खँ न्यना कोसिय तपस्वीं धाल-

धम्मेन ज्ञानेन सुगते लच्छसि,
 एसो हि धम्मो न हि याचना सुधा ।
 तं तं अयाचन्ति, अहं निमंतय,
 सुधाय यं पिच्छसि तं पि दम्मि ॥६६
 सा त्वं मया, नकम्हि अस्समे,
 निमंतिता, कञ्चनवेल्लिविग्गहे ।
 त्वं हि मे, सब्बरसेहि पूजिया,
 तं पूजयित्वाण सुधं पि अस्सिय ॥६७

धर्म तथा ज्ञानं, हे सुगात्रे छन्त हे दई । अमृत धयागु मफोनेगु हे धर्म खः । छ मफोम्हेसित हे जि निमन्त्रणा याना च्वना । न केवल 'अमृत' जक, मेमेगु नं छुछु इच्छा दु वनं छन्त विई ॥६६

हे लुंया वर्णम्ह ! छ थौं जिगु आश्रमे निमन्त्रणा दु । छ हे फुक रस द्वारा पूजा याय योग्य जू । छन्त पूजा याना जक हे जि बाकि दनिगु अमृत ग्रहण याय ॥६७

अनं लिपा उक्त घटना सम्बन्धे सम्यक् सम्बुद्धं आज्ञा जुया बिज्यात-

कोसिय तपस्वीया वचन कया, प्रभा सम्पन्न व ह्नी (लज्ज्या) नां जुया च्वंम्ह देवकन्या जलजफलं युक्त आर्य-पूजित, निष्पाप (पापरहित) प्राणिपिसं सेवन याना च्वंगु सुरम्मेगु आश्रमे द्वाहाँ वन । थन (युगु आश्रमे) आपालं ख्वात्तुसि च्वंक

सिमाय् व स्वांमा आदिनं स्वां होया च्वन । अँमा, प्रिया घैगु
फल माः कटहर मा, किसुक माः सोभञ्जन लोद्, पद्म
(पलेस्वाँ) केक भंग व तिलक मा ॥६६

थन (थुगु आश्रमे) आपालं सिमात दु- शाल माः, कटेरी
मा, जमुना, अश्वत्थ, बरमा (निग्रोथ) मधुक, वेदिस, उद्दाल,
पाटली, सिन्धु वारित मा, सु पुण्य गन्ध मा दु, मुचलिन्द तथा
केतकी मात नं दु ॥७०

(थुगु आश्रमे) हरेणुक, वेलुक, वेणु (पँमाँ) तिन्दुक माँ
सानाक, नीवार, चीनक, मोच, केरामाँ वामाँ आदि नाना
प्रकारया जाकि दु खाद्य (?) जाकित दु ॥७१

उकिया उत्तर दिशाय् कल्याणकारी पुष्करिणी (पुखु) दु,
सुन्दर, सुतीर्थ तथा सुगन्ध-युक्त सोभायमान जुया च्वंगु दु ॥७२

उगु पुखुली अभय-प्राप्त वथें आपालं भोजन प्राप्त न्यात
दु- सिगु जाति, सवंक, सकुल, सतवंक, रोहित, अलिगग,
पाठी धयापि व काकमच्छ धयापि नं न्याया जातिपि नं दुगु
जुया च्वन ॥७३

अन उगु आश्रमे अभय प्राप्त तथा आपालं-नय्गु दुपि
पंक्षीत दु- हंस, कौञ्च, म्हेखा, चक्रवाक, खात, कोइलि आदि
विशेष रूपं सुन्दरपि म्हेखात, जीव-जीवकत नं पंक्षीत दु ॥७४

अन नाना प्रकारया मृगत नं लः त्वनेत वैगु जुया च्वन-
सिंह, ब्याघ्र, फा, चितुवा, भालु, आदि जनावरत ॥७५

(हानं) गैडा, गवज, (सा) म्ये, मृग, रू-मृग, एणि-मृग,

बन्देल, गो-कर्ण, नीक धैपि फातः, कदली-मृग, भौचा तथा खराचात नं दु ॥७६

अनया पर्वत प्रदेश-नाना प्रकारया स्वाँ नं धाके जुया रमणीय थासे, अन जुलसां पंक्षिपिगु सुमधुर स्वरं गुंजायमान जुया च्वंगु, वथे हे पंक्षिपिगु समुह पुचः पुच मुना च्वंगु सोभां-युक्त उगु आश्रम जुया च्वन ॥७७

थुगु प्रकार सम्यक् सम्बुद्ध कोसिय तपस्वी यागु आश्रमया वर्णन याना विज्यासे । आः हानं "ह्री" (- लज्ज्या) देवीया उगु आश्रमे प्रवेश याःगु अवस्थाया खँ प्रकट याना थथे धैविज्यात-

सा सत्तचा नीलदुमाभिलम्बिता,

विज्जुमहामेघरिवानुपज्जथ ।

तस्सा सुसम्बन्धसिरं कुसामयं,

सुचिं सुगन्धं अजिनूपसेवितं ॥

अत्रिच्छकोच्छं, हिरिं एतद अब्रवि,

निसीद कल्याणिं, सुखयिदं आसनं ॥७८

व सुन्दरगु (अतिकं बाँलागु) लाउँ जुया च्वंम्ह, वाउँसे च्वंगु सिमाया कच्चा ज्वना, महामेघ द्वारा आमंत्रित (निमंत्रणा याम्ह) विजली (पल्पसा) समान अन थ्यंकः वन । वया निति सुसम्बद्ध (बाँलाक च्वका चिनातःगु सुच्चुक-निर्मित, पवित्रगु सुगन्ध दुगु, मृगयागु छचंगुया लासाथे दय्कातःगु आसन लाया, कोसिय तपस्वीं) ह्री (=लज्ज्या) धैम्ह देवकन्यायात धैविज्यात- कल्याणी ! फय्तु । ध्व आसन सुखया निति खः ॥७८

तस्सा तदा कोच्छ गताय कोसियो,
 यद् इच्छमानाय जटाजिनं धरो ।
 नवेहि पत्तेहि सयं सहूदकं,
 सुधाभिर्हाति तुरितो महामुनि ॥७६

उथाय् उगु बखते उम्ह इच्छामति तथा आसने चवना
 च्वंम्ह लज्ज्या देवकन्याया निर्मित्त जटा मृग छ्यंगु धारण याना
 च्वंम्ह कोसिय महामुनि दक्षिणोदक (ल्हा सिकेगु लः) व न्हुगु
 लपते हः नापं ज्वना स्वयं याकनं सुधा-अमृत भोजन बीत
 ज्वना वल ॥७६

सा तं पटिग्ग्ह उभोहि पाणिहि,
 इच्च-अब्रवि अत्तमना जटाधरं ।
 हन्दा हं एतरहि पूजिता तथा,
 गच्छेय्य ब्रम्हे तिदिवं जिताविनी ॥८०

व लज्ज्या देवकन्यां उगु (सुधा-अमृत भोजन) निपा
 ल्हाति नं फया काल, उथाय् व सन्तुष्ट जुया उम्ह जटाधारी
 (कोसिय) तपस्वी यात धाल- हन्द ! (भो !) जि आः
 छपिनि द्वारा पूजित ज्वी धुनुम्ह जुल । हे ब्रम्हे ! आः जि
 विजयी जुया स्वर्गलोके वने ॥८०

कोसिय तपस्वी द्वारा अनुज्ञात वं धाःगु फुक खँ न्यना व
 (लज्ज्या देवकन्या) प्रकाशवति, सहश्रचक्षु (=देवराज इन्द्र)
 या न्होने वता निवेदन यात- हे वासव ! ध्व सुधा-अमृत
 भोजन खः । आः जित जय पद ब्रिया खिज्याहुँ ॥८१

तं एनं सक्कोपि तदा अपूजये,
 सहिन्दा च देवा सुरकञ्जं उत्तमं ।
 सा अञ्जली देवमनुस्स पूजिता,
 नवम्हि कोच्छम्हि यदा उपाविसि ॥८२

अले शक्र देवेन्द्रं नं सकल देवतापि नाप मुना, उम्ह ह्री
 (=लज्ज्या) नांम्ह सुर कन्याया पूजा यात । गुगु बखते व
 देवकन्या न्हुगु आसने बिराजमान जुल, उगु समय फुक देव-
 मनुष्यपिसं नं ल्हा जोजलपा, उम्ह लज्ज्या धयाम्ह देव कन्यायात
 पूजा यागु जुल ॥८२

थुगु प्रकार देवराज इन्द्रं व देवकन्या यात पूजा याना
 सोचे यात- “कोसिय तपस्वीं मेपि देवकन्यापित “अमृत”
 मव्युसे, थ्व यात हे छाया विल ?” थ्व खँ सीकेत शक्रं निकः
 खुसिनं मातलि देवपुत्र यात कोसिय तपस्वी याथाय् उक्त घटना
 बुळे याके छोट ॥८२

थ्व अर्थयात प्रकाश याना शास्ता बुद्धं धया विज्यात-

देवेन्द्र सहश्र चक्षु वाणं हानं मातलि देवपुत्र यात धाल-
 छ वना कोसिय तपस्वीयात जिगु खँ न्ह्येथना धा- हे कोसिय !
 श्री, आशा व श्रद्धापित सुधा-अमृत प्राप्त मजु । ‘ह्री’
 (=लज्ज्या) देवकन्यायात छु कारणं सुधा प्राप्त जुगु
 ख ? ॥८३

देवेन्द्रया खँ मातलि देवपुत्रं स्वीकार याना, व वैजयन्त रथे
 च्वना वन । थुगु सँया अर्थ प्रकाशित याना विज्यासे शास्ता

बुद्धं पुन थथे आज्ञा दयका विज्यात-

उम्ह मातलि देवपुत्रं सुखपूर्वक वनेगु निर्मित उगु जाज्वल्य-
मान, आवश्यक सामग्री सहित, सुवर्णं छायापा याना तःगु
स्वर्णमय, अलंकारं युक्तगु, रथ यात न्ह्याकल ॥८४

थुगु रथे आपालं सुवर्णं दयका तगु- चन्द्रमा थासे-थासे
दुगु, स्वर्णमय किसि, दोहँ, सल, ग्वंगः, धुँ, चितुवा, एणि-मृग
दुगु जुया च्वन । नाना प्रकारया रत्नमय ङंग-पंक्षिया रूप दुगु
तथा थःथगु पुच कथं विल्लौरमय मृग रूप नं दुगु जुया च्वन ॥८५

उगु रथे (बिमाने) दोछिम्ह ल्याय्म्हपि किसि समानपि
बलवान्पि, अलंकृत लुँयागु किंकिजाल तथा आवेलि छचाखेलं
छाय्पा-कर्मांकार युक्त जुया च्वंगु, सः बिय मात्रं हे न्ह्याना
वनीपि शीघ्रगामी सलत रथे तथा थिक यात ॥८६

मातलि देवपुत्र उगु श्रेष्ठ-उत्तमगु याने थाहाँ वना च्वना-
प्यंगू दिशाय् नं गुंजायमान ज्वीक- यथा-आकाश पर्वतादि
विविध जंगल, सागर आदि तथा पृथ्वी यात नं न्यंक ब्याप्त
याना ॥८७

व देवपुत्र याकनं हे कोसिय तपस्वीया आश्रमे थ्यंकः वन ।
व मातलि देवपुत्रं थःगु दिव्य वस्त्र थ गां न्यया लाहा बिन्ती
याना उम्ह बहुश्रुत गुण-वृद्ध, व्रती, देव-ब्राह्मणयात धाल ॥८८

“कोसिय ! इन्द्रया वचन न्यना विज्याहुँ । जि वया दूत
खः । इन्द्रं न्यना हलकि- आशा, श्रद्धा व श्री, (देव कन्यापि
दयकं नं, ह्री(लज्ज्या) देव कन्यां हे “अमृत” छाया प्राप्त

यात ? ॥८६

कोसिय तपस्वीं व देवपुत्र या खँ न्यना उत्तर बिल-

अद्धासिरी मं पटिभाति मातलि,
सद्धा अनिच्चा पन देव सारथि ।
आसा विसं वादिक सम्मता हि मे,
हिरि च अरियम्हि गुणे पतिट्ठिता ॥६०

हे मातली ! श्री घैगु धनी धका सीका, श्रद्धा "अनित्य
ज्वीगु सीका, आशा संदेह पूर्ण सीका, अले ह्री (लज्ज्या) घैगु
आर्य-गुणे प्रतिस्थित घैगु बिचार ज्ञानं सीका ॥६०

आ उकिया गुण वर्णन याना थथे धाल-

कुमारियो या च इमा गोत्तरक्खिता,
जिण्णा च या या च सभत्तु इत्थियो ।
ता छन्द रागं पुरिसेसु उग्गतं,
हिरिया निवारेन्ति सच्चित्तं अत्तनो ॥६१

संगामसीसे सरसत्तिसंयुत्ते,
पराजिता नं पतनं पलायिनं ।
हिरिया निवत्तन्ति जहित्व जीवितं,
ते सम्पटिच्छन्ति पुना हिरिमना ॥६२

बेला यथा सागर वेग वारिनि,
हिरायं हि पापजनं निवारणी ।
तं सब्बलोके हिरिं अरियपूजितं,
इन्दस्स तं वेदय देवसारथि ॥६३

गुपि गोत्र-रक्षिता कुमारिपि अथवा सस्वामी दुपि स्त्रीपि खः, अर्थात् वृद्धापि (बुढी ज्वी धुं कुपि) खः, गुबलें अमिगु मने पुरुषपिगु प्रति राग जागृत जुल धासा, अमिसं लज्ज्या श्रमं हे थःगु चित्तयात रोके याइगु जुल ॥६१

शर-(वाण) तथा शक्ति (सशस्त्र) या दथ्वी संग्राम जुया च्वं थाय्, जब योद्धात पराजित जुया भुमी गोत्तु वनी, अथवा बुनां बिस्युं वनीगु वखते (लोक जनपि) लज्ज्याया कारणं हे थःगु प्राणया मोह यात तोता रोके जुई, उथाय् अपि लज्ज्या शीलि नारीपिसं हानं (थः स्वामीपिन्त शत्रुया ल्हातं मुक्त याना काई) ॥६२

गुगु प्रकारं समुद्र-तटं (तापुं) सागरया लहर (तरंग) यात रोके याइगु खः, उगु हे प्रकारं 'ह्ली' (लज्ज्या) धैगुलि मनु तय्त पाप याइगुलि रोके याई । हे सारथी ! (मातली देवपुत्र) देवराज इन्द्र यात थ्व हे आर्यपिसं-पूजित "ह्ली" (लज्ज्या) या, (परिशुद्ध स्वभावयागु महत्ता यात) परिचय ब्यु ॥६३

थ्व खँ न्यना मातली देवपुत्रं धाल-

हे कोसिय तपस्वी ! थ्व विचार सुनां छंगु मने तथा बिल ! ब्रह्मां ला, महेन्द्रं अथवा प्रजापति ? देवराज इन्द्रया म्ह्याय् देवकन्या 'ह्ली' (लज्ज्या) धयाम्ह, हे महर्षि ! देवता पिनि मध्ये श्रेष्ठम्ह जुल ॥६४

थथे धका कोसिय तपस्वीयात मातली देवपुत्रं (दिव्यलोके जूगु घटना) खँ कता न्नां त्वँ दे व कोसिय ऋषिणा (जीवनया)

अन्तिम क्षण थ्यंक वल । उथाय् मातली देवपुत्रं व तपस्वीयात नापं हे ब्वना यंकेगु इच्छां धाल- “कोसिय ! छंगु आयु संस्कार समाप्त जुल । दान-धर्म नं पूर्ण जुल । आः मनुष्यलोके च्वना छु याय् ? देवलोके वनेगु धया ।

मातली देवपुत्रं हानं थथे धाल-

हन्द ! भो तपस्वी ! कीपि थ्व सुन्दर सोभां युक्तगु रथे (दिव्य विमाने) च्वना स्वर्ग-लोके वनेनु । छं (पूर्व-जन्मया) सगोत्र (थः वन्धु) देवराज इन्द्रं छंगु प्रतिक्षा याना च्वन । थौं हे छ इन्द्रयागु सहवास यात थ्यंकः वनेनु ॥६५

थुगु प्रकारं जब कोसिय तपस्वी नाप खँ जुया च्वंगु खः उगु हे बखते कोसिय मृत्यु जुया (मनुष्य जीवन तोता) औप-पातिक देवपुत्र जुया उगु दिव्य-रथे विराजमान जुल । व देव-पुत्रयात मातली देवपुत्रं देवराज इन्द्र याथाय् थ्यंका विल । इन्द्र वयात खना प्रसन्न जुया । अले थः म्हाय्मचा “ह्री” (लज्ज्या) धयाम्ह देवकन्यायात उम्ह देवपुत्रया पटरानी सेविका याना विल । वया ऐश्वर्य असीम अल्याख दिव्य सम्पत्ति दुगु जुल ।

थुगु अर्थ यात सीका श्रेष्ठ उत्तम जनपिनि कर्म-कुशलं थुगु प्रकार शुद्ध ज्वीगु जुल । थुगु घटना प्रकट याय्या निरिति शास्ता बुद्ध अन्तिम गाथा आज्ञा जुया विज्यात-

एवं समिज्जन्ति अपापकम्मिनो,
अथो सुचिण्णस्स फलं न नस्सति ।
ये केचि मद्दक्खु सुधाय भोजनं,
सब्बेव ते इन्दसहव्यतं गताति ॥६६

शुगु प्रकार निष्पाप लोकपि शुद्ध जुइ । शुभ-कर्मया फल
नष्ट जुइ मखु । गुम्हसँ सुधा-अमृत भोजनया अनुमोदन यात,
अपि सकलें इन्द्र-लोके प्राप्त जुल ॥६६

शास्ता बुद्धं थ्व धर्म-देशना कना बिज्यासे भिक्षुपि ! जि
आजक मखु थ्व अदान-शील, कंजुसी तसकं नुगःस्याम्ह यात
दाने रते यानागु । न्हापानं दमन याना दान-धर्म याकेत बोध
याना धका तथागत बुद्धं आज्ञा दयका विज्यासे जातक-बाखँया
क्रम मिले याना धया विज्यात । उगु समय 'ह्री' (= लज्ज्या)
धैम्ह देवकन्या जुया बिज्याम्ह- "उत्पल-वर्णा भिक्षुणी खः,
कोसिय तपस्वी. आः दानि-भिक्षु खः, पञ्चशिख देवपुत्र आः
अनिरुद्ध भिक्षु खः, मातली देवपुत्र जूम्ह आः आनन्द भिक्षु खः,
सूर्य्य देवपुत्र आः काश्यप खः, चन्द्र देवपुत्र आः मौद्गल्यायन
खः, नारद आः सारिपुत्र खः, देवेन्द्र धयाम्ह जिहे खः धका
वसपोल बुद्धं थ्व जातक-बाखँ वर्णना याना विज्यागु जुल ।

उकि सज्जन महानुभावपिसं उपरोक्त जातक-कथाया
सारांश गुण-धर्मयात सीका, मानवपिसं लज्ज्याशील धर्म पाप-
अकुशल यात दूर ज्वीक चीका, सद्धर्म प्रतिष्ठित ज्वीत लज्ज्यानं
छगू धर्मांग खः धका पालन याय् माःगु जुल ।

थ्व जातक बाखँ ववचाल ।

लेखकया मेमेगु सफू प्रकाश जूगु

- १) नामाष्ट शतकम् (संस्कृत-श्लोक, नेपाल भाषा)
 - २) टेलकटाह गाथा (पालि श्लोक " ")
 - ३) बुद्धोपदेश-मध्यम-मार्ग (कविता नेपाल भाषा)
 - ४) पटाचारा जीवनी (नेपाल भाषा)
 - ५) गिरिमानन्द सूत्र (पालि गाथा, नेपाल भाषा)
 - ६) मेण्डक महाजन (नेपाल भाषा)
 - ७) सुमेधा जीवनी (कविता, नेपाल भाषा)
 - ८) जोतिय महाजन (नेपाल भाषा)
 - ९) महा कप्पिन स्थविर कथा (नेपाली भाषा)
 - १०) कुम्मासपिण्डक जातक (नेपाल भाषा)
 - ११) विलारि कोसिय जातक (" ")
 - १२) सप्तबोधयङ्ग धर्म भावना (" ")
 - १३) सुधा भोजन जातक (" ")
१. काव्यात्मक-बुद्ध जीवनी (ले० महाप्रज्ञा नेपाल भाषा)

सफू देगु थाय् :—

गण महाविहार काठमाडौं, नेपाल

मन्चलि पुस्तिसि " "

थाकू : शाक्य प्रेस, लाठमाडौं । फोन १३६०४